

מאחורי הקלעים של לכידת אדולף אייכמן

כך זדה קורה

עה שבועות לשם הכנת התיק נגד אייכמן. כל ההתרגשות היתה רק תופעת-לוואי, שנוצרה מסביב לגושא העיקרי: כיצד, היכן ומתי נתפס אייכמן והועבר ארצה? כל מאמצי העיתונאים לא הצליחו לשבור את תומת הסודיות. הגילוי היחיד הוא זה המתפרסם בעמודים אלה, הודות לעבודת מחקר ענפה של צוות חוקרי העולם הזה. אולם למרות שהשלטונות הצליחו לשמור על הסוד, במשך למעלה משבוע ימים, היה הרושם שיצרו בציבור רושם של אנשים מבלבלים מרוב התרגשות. המפקח הכללי, שר המשפטים, ראש שירותי הבטחון, לשכת העתונות הממשלתית — כולם נראו כמחלקת חיילים שהובהלה באמצע הלילה, ללא התראה, ללחום באויב שהופיע לפתע במקום בלתי-צפוי. הם ירו בכל כלי שנגזר דמן לידם, לכל כיוון שנראה להם כמסוכן. נראה כי איש לא הספיק לתאם את מאמצים. מה גרם למצב בהול זה?

אין שום ספק כי היתה זו הודעתו הדרר מתית של דוד בן-גוריון בכנסת, ביום ב' שעבר. הוא היה כל-כך נרגש מן הידיעה על תפיסתו של אייכמן, שאי-אפשר שלא הוסיף למו עניין כל ההכנות החיוניות מסר את ההודעה לאומה.

היתה זו הודעה פזוזה מדי: לוכדי אייכמן לא הספיקו עוד להתארגן כהלכה, לא נקבע שום קו הסברה כלפי העולם, לא עובדה שום תכנית לטיפול במאות העיתונאים שיביקשו אינפורמציה. רק שלושה ימים אחרי הודעת ראש הממשלה הוקמה לשכה 06 ורק כעבור יום נוסף פירסמה לשכת העתונות הממשלתית את הביולטיין הראשון. משרד המשפטים לא הספיק לברר תחת איזה סעיף יואשם אייכמן, באיזה מקום ייערך המשפט, מה ישיב לבקשות הסברה ממדינות אחרות, אם יוגשו בקשות כאלה. הכל נעשה בחפזון, על רגל אחת, בהתרגשות פזוזה שאינה עולה בקנה אחד עם הסבלנות והתיכונן המדוקדק שהביאו ללכידתו ולהבאתו ארצה של אייכמן.

★ ★ ★ חיפוש בריספה

השאה בעדת המשמעות הבינלאומית הראשונה-במעלה היתה: באיזו ארץ נלכד אייכמן? אם כי לא נשמע כמעט קול אחד ברחבי העולם שיגנה את תפיסתו והבאתו לרדן של פושע-המלחמה הנאצי המבוקש, העלה מביצע המודיעין הישראלי שאלות עדינות של יחסים בינלאומיים. מתוך ההודעות הרשמיות של ישראל, ברור כי אייכמן נתפס בארץ זרה, בידי

אייכמן! אייכמן! אייכמן! לונדון, בון, וורשה, וושינגטון, ירושלים, בואנוס איירס — לא היתה בירה אחת בעולם המערבי שתעונה לא נשאו על עמודיהם הראשונים את שמו של רבה-המשמידים הנאצי. עיתונאים, צלמי-טלבוויזיה ופרשני רדיו נחתו בסרט-נע בלוד, כששאלתם הראשונה: "איפה אייכמן?"

"אייכמן במעצר בפיפה" הודיעה המשטרה, במימכת עתונאים.

"דיברתי עם בן-גוריון ונדע לי שאי-כך מוחזק במעצר בודד אי-שם, לא בפיפה" הודיע עתונאי אנגלי. למחרת באה הכחשת ביג'וי על הסיפור מצדן מן האצבע. "לא ניתן לאיש לראיין את אייכמן וגם בעת המשפט לא נרשה לאיש לצלמו", הכריז המפקח הכללי של המשטרה יוסף נח מיאס. לפני הכניסה לאולם המשפט, הביטחון, ייערך חיפוש מדוקדק בכיסוי הנכנסים, כדי לחדא שאינם מחביאים מצלמות ועירות. בניתיים עשו תחנות הטלבוויזיה באירופה ואמריקה את הסיידורים לכסות את המשפט לאורכו ולרחבו. עשרות צלמי-עתונות הודיעו על כוננתם לא רק לראות את אייכמן בעת המשפט, אלא גם להראות את תמונתו למליוני קוראיהם, שחלק גדול מהם סבל מיומי הנאצים. משרד המשפטים, מצידו, הודיע שהוא מפשש מקום מתאים לעריכת המשפט בירושלים. הועלה שם בניני האומה. אך ההצעה נדחתה: המקום גדול מדי, ולמשפט שיערך שם יהיה אפי של הצגה. הי אולם האידילי, הסבירו פקידיו משרד המיט, פטים, יהיה אולם בן 600-500 מקומות ישיבה. מועד המשפט, בינתיים, לא נקבע. אומץ זהיר מאד קבע כי דרושים בין שבעה לתש

אין איש בישראל שאינו שואל את השאלה: כיצד נתפס אייכמן? שאלה שהיא, כעצם, שלוש שא-לות. כי לא רק צורת הלכידה מעסיקה את הדמיון. מרתקות לא פחות הן השאלות: באיזו ארץ

סוד

לשכת העתונות הממשלתית פירסמה, אחרי תפיסתו של אייכמן, גילויים ראשונים על קורות חייו מתום מלחמת העולם השני ועד לכידתו. גילויים אלה קוררו את סקרנות העולם יותר משהם סיפקו אותה. נאמר בהם כי אייכמן הצליח להישאר קרוב לשנתיים בשבי האמריקאי, בגרמניה, מבלי ששוביו יגלו את זהותו האמיתית. לאחר מכן ברת, מצא מחבוא כחוטבי-עצים ביער של צפון גרמניה. שם נשאר קרוב לשלוש שנים נוספות, עד שבי-1950 הצליח לברוח מגרמניה.

לפי כל הסימונים, עשה זאת בעזרתה הפעילה של הכנסייה הגרמנית, או לפחות של חלק מגדולי הכמורה שלה.

באותה שנה עוד היו פושעים הנאצים המבוקשים בכחית מיטען חם. בריטניה, ארצות הברית, צרפת ורוסיה חיפשו אותם בשקנות. גם מנגנון הביון הישראלי התחקה בעקבותיהם. אמנם רדיפת שליחי ההגנה אחרי פושעים נאצים נרפתה במקצת עם פרוץ מלחמת העצמאות, אולם גם אז נשארו עיני הש"י הישראלי פקוחות ותרנו אחרי הנאצים. אף-על-פי-כן, הצליח אדולף אייכמן להימלט מאירופה.

הוא עשה זאת באיצטלה של מיסיונר קאתולי גרמני, מצויד בתעודות של האתיות.

★ ★ ★

לא ברור עדיין מה היתה התחנה הראשונה של אייכמן מחוץ לגרמניה. קיימים סימנים כי היתה זו ספרד. הוא נשאר שם תקופת-מה, מבלי להתקשר עם איש ממקורביו ומבני משפחתו. אפילו אשתו ושלוש בניו, שהתגררו ליד לינץ שבאוסטריה, לא ידעו בשלב זה על קיומו. לכל מי ששאל אודותיו ענו כי מת במים האחרונים של המלחמה.

מספרד נסע אייכמן לאותה ארץ בה נתפס. הוא הגיע לשם בעזרת אותם מיסמכים שהוציאו אותו מתחת לחוטמם של האמריקאים בגרמניה, באותה איצטלה של איש-כמורה. באותה ארץ קיימת מושבה גרמנית חזקה מאד. רבים מאנשיה הם נאצים מבוקשים או בלתי-מבוקשים, שעזבו את ארצם אחרי משלתו של היטלר. הם הצטרפו להגנרים שעברו לשם בתקופה שבין שתי מלחמות העולם והספיקו להתבסס מבחינה כלכלית וציבורית, עד כי הפכו גורם ממדרגה ראשונה בחייה של אותה ארץ. ישנם שלוש מקומות כאלה: ארצות ערב, ספרד ודרום אמריקה. את הארץ המדויקת אין לזהות במפורש.

רבים מבין גרמניה אלה הצליחו להעביר עמם או לפניהם שגול מן הארצות הכבושות או מן היהודים הטובחים. הם הקימו מפעלים אינדיים, ניהלו סחר פורה ורכשו השפעה בחוגים ממשלתיים. בעיני רבים מהם עורר השם אדולף אייכמן יראת-כבוד מטורפת. אילו פנה אליהם היו יכולים לעזור לו להסתדר בחיים נוחים.

אך אייכמן לא התקשר איתם. הוא הגיע חסר-אמצעים לחלוטין, על אף השמועות כי נטל לעצמו את רכוש יהודי הונגריה. הנאצים מסבירים זאת כיום בכך, שאייכמן ביצע את מלאכת-הטבח מתוך אידיאליזם וכי מעולם לא חשב להתעשר מביצוע השמדת יהודי אירופה. מאך נשאר אייכמן, אולי יחיד מתוך צמרת הרייך השלישי, ללא מטמון סודי. סברה אחרת: אחר שעד היום האחרון לא האמין כי גרמניה תנוצח, לא טרח להכין לעצמו הון ותעודות מזויפות. שהיו מקילים עליו את הבריחה מגרמניה וניהול חיי-מותרות בארץ ידירותית.

★ ★ ★

האיש, שבמשך שנים ארוכות ידע לשמור את עובדת קיומו בסוד, לא גילה את זהותו לנאצים העשירים בארץ-המיקלט שלו. הוא פשט בשקט את בגדי-הכמורה, רכש לעצמו זהות מזויפת, מצא עבודה כפועל בבית-חרושת בעיר גדולה. קצין הס.ס. שהוביל ששה מיליון יהודים לטבח, ושמשטרות העולם הרבות חיפשו אותו בקדחתנות, הפך פועל מרוד ועני בארץ נידחת. על אף היותו מהנדס עבד כפועל פשוט, כי יותר מן הכסף והנחיות החשיב את האלמוניות, כמהנדס היה מושך תשומת-לב יותר מאשר כפועל. כך היה יכול לחיות עד סוף ימיו, מבלי שאיש ידע מי הוא באמת.

לית שום טיסה עד כה. מטרת הטיסה היתה להסיס משלחת ישראלית רמת-מעלה לחגי-גות 150 שנה לעצמאות ארגנטינה, שנערכו בבואנוס-איירס. אמנם, לא קרה עדיין שטוס מיוחד יועמד לרשות משלחת ממשלתית כלשהי, היוצאת לביקור של רצון-טוב. אולם הפעם היו שני קולים מדיניים מיוחדים להעמדת מטוס מפר-אר לרשות המשלחת. בדרך לבואנוס-איירס טסו בטיסה 601 כשלושים נוסעים רגילים, שרובם ירדו ברומא. החניה השנייה של ה-בריטניה היתה בקואר, בירת סנגאל הצרפי, חתה על חוף האוקיינוס האטלנטי. מוסם בקפיצה ארוכה, נחת בריספה, נמל האווירי הבראזילאי, שבקצה היבשת האמריקאית.

★ ★ ★

אייכמן חי בארגנטינה! בטיסה מספרית חכורה, כאשר מטוס נוחת במלח-תעופה, שלא לפי לוח-טיסות קבוע, עליו להודיע על כך מראש להנהלת הנמל. כך עשתה הנהלת אל-על, והניחה כי העניין מסודר. אולם, שלא כמו באירופה, אין הודעה זו מספיק ברוב ארצות אמריקה הדרומית. לטעם נחית מטוס חכור, בטיסה מיוחדת, יש צורך גם להודיע מראש וגם לקבל תשובה חיובית מפורשת. אל-על לא הצליחה לקבלת התשובה. ברגע שנחתה הבריטניה, הוקפה מיד שוט-

סוכני-ריגול ישראלים. הדבר נעשה ללא ידיעתה וללא הרשאתה של ממשלת אותה ארץ. אייכמן אף הוצא מאותה ארץ ללא ידיעת שלטונותיה. שום מדינה בעולם אינה יכולה להתייחס בשלחנת-לעובדה שסוכי נגלה זרים עשו בשטחה ככתוך שלהם: סוכי נסו, חספו אדם, הוציאוהו באורח בלתי-חוקי — כל זה תחת אפם של שלטונות הבטחון, המצמיח לשמור על שלימות אותה ארץ וגבולותיה מפני חדירות מכל סוג שהוא. העיתוי הבלתי-זהיר של דוד בן-גוריון גרם לתסבוכת בלתי-רצויה ראשונה, כבר במלחמת מסירת ההודעה בכנסת. עתונים ברחבי העולם ובישראל פירסמו בהבלטה את הידיעה, כי מטוס בריטניה של אל-על עוכב למשך שלוש שעות בריספה (מתחרז עם רציף-יה) שבבראזיל.

שלטונות הבטחון של בראזיל, נאמר ביי ידיעות שונות, חשדו כי אייכמן נמצא במטוס ודרשו לערוך חיפוש. הישראלים התנגדו, ועל כן חל העיכוב. שלטונות בראזיל עצמם שמו קץ לפנטזיות אלה, כאשר דובר משרד החוץ ברזיל הודיעו הודיע כי לא התעורר חשד כזה, וכי הסיבה לעיכוב היתה טכנית. מהנהלת אל-על נמסרו הפרטים המלאים — והכוננים — על תקלה זו. טיסה 601 של מטוס בריטניה, שיצאה מישראל לפני כשבוע ימים, היתה טיסה מיוחדת, בקו אשר בו לא קיימה חברת התעופה הישרא-

יצאה משלחת ישראלית לחגיגות ארגנטינה

משלחת ישראל לחגיגות מלאת 150 שנה לעצמאות ארגנטינה בראשותו של השר אבא אבן, יצאה אחתל במטוס "אל-על" בטיסה מיוחדת לבואנוס-איירס. נוסף על השר אבן, משתתפים במשלחת: אלוף סאור ווער, אלוף סיקור הצפון, יהודה יערי, מנהל המחלקה לקשרי תרבות במשרד החוץ, וסמאל ישיעה המכוננת על מחול ירושלים.

החגיגות בבואנוס-איירס יתחילו ב' יום-השר אבן באוניברסיטת סאני 21 בחודש זה, וייססו עשרה ימים יאנו של צילוי ויאס בסדרות על תחנות אלה הוזמנו נשיא מדינת, המכבד ביסאל והמנהל המדיני, ראשי ממשלות, שרים רסטילים ואי ברזיל חזרה לראש עומד אבן לחתף חריון לאחר החגיגות בבואנוס-איירס. עכב ליוס מספר בניוירי ובלונדון.

הדרך יתג במטוס קבונים אחר: ביי סע אר — רואט — בפרנס ארית שיקוקי: קרונא לברוי — בפרנס ארית צב סורה: מדוקא בלואנוס-איירס: בפרנס ארית: סמאל ישיעה המכוננת על מחול ירושלים.

הדרך יתג במטוס קבונים אחר: ביי סע אר — רואט — בפרנס ארית שיקוקי: קרונא לברוי — בפרנס ארית צב סורה: מדוקא בלואנוס-איירס: בפרנס ארית: סמאל ישיעה המכוננת על מחול ירושלים.

לפני המראות מלוד. לרגלי הכבש הנעמאות חבוי המשלחת הישראלית שיצאה לחגיגות העצמאות של ארגנטינה. במרכז: אבא אבן, משמאל: אלוף מאיר זורג. עתונות ארגנטינה יודעת לטפר כי אדולף אייכמן הוברח במטוס זה, כשהוא מורדם, בדרך. חזרה לישראל.